

روزنامه نگاری در عمل
چگونه خبر بنویسیم

هلن سیسونز. محمد تقی زاده مطلق

با سپاس از

دکتر یونس شکرخواه

دکتر حسن نمکدوست

www.ketab.ir

روزنامه‌نگاری در عمل: چگونه خبر بنویسیم

نویسنده: هلن سیسونز

مترجم: محمد تقی زاده مطلق

ویراستار: آرش آذرنگ

مدیر هنری: محمد فتاحی

مسئول تولید فنی: اعظم فراهانی

چاپ اول: ۱۳۸۹، شماره‌گان: ۱۵۰۰ نسخه

چاپ: جهانی

نشانی: تهران، بوار آفریقا، بلوار گلشهر، ساختمان آی تک (پلاک ۱۳)، طبقه

هفتم، واحد ۴۲ تلفن: ۰۲۲۰۴۵۳۴۰، دورنگار: ۲۳-۲۳۵۷۵

Sissons, Helen

سیسون، هلن

روزنامه‌نگاری در عمل: چگونه خبر بنویسیم / هلن سیسونز؛ مترجم محمد تقی زاده مطلق؛
ویراستار آرش آذرنگ.

تهران: همنگامی

چاپ اول: ۱۳۸۹

مصدر

۱۰۰۰۰۰ ریال

ISBN 978-964-111-179-6

practical journalism: how to write news

عنوان عمل:

روزنامه‌نگاری - بنویسندگی

تقریباً زاده مطلق، محمد، ۱۳۳۹-، مترجم / آذرنگ، آرش، ۱۳۵۹-، ویراستار / انتشارات همنگامی

شماره کتاب: ۲۱۲۳۳۵۲

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

۰۷۰۰۶

PN۹۷۸۳

فهرست

- سخن ناشر ۹
- مقدمه ۱۱
- ۱ روزنامه‌نگار ۱۵
- ۲ خبر چیست؟ ۲۵
- ۳ شیوه‌ارائه خبر ۶۹
- ۴ تنظیم ساختار خبر ۸۵
- ۵ خبرنویسی برای بخش از رادیو تلویزیون ۱۱۳
- ۶ روزنامه‌نگاری آنلاین ۱۸۳
- ۷ مصاحبه اثربخش ۲۰۹
- ۸ یافتن خبر ۲۴۹
- ۹ تهیه خبر از دولت محلی ۲۷۹
- ۱۰ تهیه خبر از دانشگاه‌ها ۲۸۹
- ۱۱ هزار توی اخلاقیات ۲۹۹
- پیوست: شیوه‌نامه فعالیت سردبیران ۳۲۹
- اصطلاح‌نامه ۳۳۵
- نمایه موضوعی ۳۴۲

سخن‌ناشن

کتاب «روزنامه‌نگاری در عمل؛ چگونه خبر بنویسیم»، به دو سبب برای ترجمه و نشر انتخاب شد:

۱. فراگیری محتوای آن که به همه عرصه‌های رسانه سرک کشیده و
 ۲. دیگر این که در مهارت‌آموزی شیوه‌ای کاربردی را انتخاب کرده است.
- نیز خلأ متنی شبیه این کتاب برای دست‌اندرکاران جامعه رسانه‌ای، به ویژه دانشجویان ارتباطات، مسیبه مضاعف برای ترجمه شد. با وجود چنین ویژگی‌هایی، چند نکته را در خواندن کتاب نباید فراموش کرد:
۱. مثال‌های کتاب، در زیست‌بومی دیگر اتفاق افتاده یا طرح شده‌اند، لذا طبیعی است که تعداد کمی از آن‌ها با خواننده ایرانی قرآنی نداشته باشند. پس بهتر است که مخاطب بکوشد در فضای ذهنی خود، مثال‌هایی بومی برساند.
 ۲. مؤلف، به دلیل علاقه و اعتقاد سیاسی یا حرفه‌ای، توصیف‌هایی را در وصف برخی بنگاه‌ها و مؤسسات خبری-مطبوعاتی ارائه داده که این قضاوت اوست. ما به عنوان ناشر، خیلی از این قضاوت‌ها را روانداسته و صرفاً به سبب انتقال متن، روایت مؤلف را نقل کرده‌ایم.

مقدمه

روزنامه‌نگارها مانند اسب هستند. شما می‌توانید بگویید یک اسب چیست، اما هنگامی که از شما می‌پرسند، کارش چیست؟ سعی خواهید کرد هر چیزی، از یک ناتوی شتلند^۱ یا اسب مسابقه را در تعریف خود مد نظر قرار دهید. (جو-آن پاف، سردبیر اخبار داخلی، بی‌بی‌سی نیوز، لندن)

روزنامه‌نگارهای مشغول به کار، جانورهایی همگون نیستند. هزاران نوع دورگه از آن وجود دارد. شما نویسندگان مجلات ماهانه زبان را می‌توانید پیدا کنید که داستان‌های زندگی مشاهیر را قلمی می‌کنند و فهرستی از ده نوع از بهترین لوازم آرایش و کیف‌های دستی را ارائه می‌دهند. ستون‌نویس‌های روزنامه هستند که نگاه از کنار خود را به زندگی/سیاست/آخرین رژیم غذایی مد روز می‌اندازند. نویسندگانی هستند که درباره سفر می‌نویسند و به شرح هراس‌های پرواز با چهار بچه کوچک می‌پردازند یا شما را در یکی از کوچه‌های بی‌نهایت باریک در یکی از شهرهای کوچک ساحل مدیترانه می‌گردانند. اتومبیل‌نویس‌ها، نویسندگان املاک و مستغلات و غیره.

سپس، نوبت به خبرنگارها می‌رسد. آن‌ها کسانی هستند که این کتاب اساساً توجهش معطوف آن‌هاست. حتی در میان آن‌ها نیز طیف‌های متفاوتی وجود دارد. در این میان، خبرنگار حوادث کلان‌شهر قرار دارد که برای یک روزنامه سراسری مطلب می‌نویسد. خبرهایی که او پوشش می‌دهد، یک دنیا با خبرهایی که عضو تحریریه هفته‌نامه حوزه ساختمان می‌نویسد یا روزنامه‌نگار آنلاینی که برای وب‌سایت فعالان اجتماعی مطلب تهیه می‌کند تفاوت دارد. شما می‌توانید روزنامه‌نگاری را مشاهده کنید که با حقوق بسیار اندک در یک هفته‌نامه محلی کار می‌کند و پس از یک روز تمام نگارش مقالاتی از عروسی

۱. Shettand Pony. نوعی اسب یا جنه‌ای کوچک است. م (مترجم).

شاهانه گرفته تا استخدام یک پلیس مدرسه زن و تابسته شدن دفتر پست محله، مجبور است نخستین جلسه شورای بخش را تحت پوشش قرار دهد. زندگی این گونه روزنامه‌نگارها با خبرنگار ارشدی که در یک ایستگاه تلویزیون منطقه‌ای کار می‌کند و روزی یک یا دو خبر را پوشش می‌دهد و ممکن است تحقیق گر^۱ نیز در اختیار داشته باشد که در کنار او کار کند، فرق می‌کند.

با وجود این، روزنامه‌نگاری که کار خود را در یک روزنامه محلی شروع می‌کند، می‌تواند خود را تا یک نشریه صنفی تخصصی یا یک مجله پرزرق و برق ماهانه یا کار در رادیو - تلویزیون بالا بکشد. شاید آن‌ها یک روزنامه‌نگار چاپی باقی بمانند، اما باید علاوه بر نوشته، تصاویر یا صدا یا ترکیبی از این‌ها را در سایت آنلاین روزنامه خود قرار دهند. روزنامه‌نگارهای خوب باید بتوانند به سهولت میان رسانه‌های گوناگون جابه‌جا شوند و در خبررسانی و ارائه خبرهای خود به هر رسانه‌ای که لازم باشد، مشکلی نداشته باشند.

روزنامه‌نگاری در عمل: چگونه خبر می‌گیریم، روزنامه‌نگاری نوآموز را با مهارت‌های مورد نیاز برای تبدیل شدن به یک روزنامه‌نگار آشنا می‌کند. فصل‌هایی در کتاب به مصاحبه کردن و تکنیک‌های پژوهش و نوشتن خبر اختصاص یافته‌اند. فصل‌های دیگری کار در رادیو و تلویزیون و رسانه‌های آنلاین را پوشش می‌دهند. در سراسر این کتاب، مثال‌ها بر اساس کار روزنامه‌نگارهاست. آن‌ها اندیشه‌های خود را در مورد حرفه با ما در میان گذاشته‌اند و ما آن‌ها را در جای جای کتاب مشاهده می‌کنیم. انتخاب خبر، انجام مصاحبه و نوشتن فیلم‌نامه.

این که یاد بگیریم مصاحبه‌های اثربخش انجام دهیم، به وقت اطلاعات را جمع‌آوری کنیم و سپس به شیوه‌ای آن‌را بنگاریم که نه تنها واقعی، بلکه در عین حال جذاب باشد، کار دشواری است. این کار برای روزنامه‌نگارها حتی اگر پول خوبی دریافت کنند، در دفاتر مجلل به کار بپردازند و برای انجام کارهایشان وقت فراوان در اختیار داشته باشند نیز دشوار است. چه برسد به شرایط واقعی که در آن، با ضرب‌الاجل‌های فشرده در دفاتری شلوغ و اغلب با حقوقی اندک کار می‌کنند.

روزنامه‌نگارها هم چنین ممکن است هم از نظر فیزیکی و هم زبانی توسط دولت‌ها و گروه‌های فشار که خواهان جلوگیری از انتشار خبرهای مزاحم یا آسیب‌رسان هستند، تهدید شوند. (۱)

علی‌رغم این مشکلات، جوانان در انگلیس هنوز مایلند به صفوف بیش از ۷۰ هزار روزنامه‌نگاری بپیوندند که در این حرفه به کار مشغول هستند.^۲ چرا؟! برخی فکر می‌کنند این کار جذاب و مسحورکننده است (که این طور نیست)، دیگران از نوشتن لذت می‌برند. در بهترین حالت کسانی هستند که برای آن روزنامه‌نگار شده‌اند که می‌خواهند بدانند در دنیا چه می‌گذرد و مردم را از آن باخبر سازند. آن‌ها درک می‌کنند خبر یک چیز اضافی و

1. researcher

۲. در کشور ما آمار دقیقی از تعداد روزنامه‌نگارهای شاغل در دست نیست، اما رقم بسیار کمتر از این است - م.

اختیاری برای جامعه نیست بلکه تنها با داشتن اطلاعات قابل اعتماد است که مردم می‌توانند در جریان وقایع قرار گیرند و آن‌هایی را که در قدرت هستند، زیر نظر داشته باشند. هم چنین باید گفت که روزنامه‌نگارها در مجموع کاری را که انجام می‌دهند، دوست دارند. بارها در جریان مصاحبه‌هایم برای این کتاب، به من گفتند که «این شغل یکی از بهترین شغل‌های دنیا است» و این که «بی‌نهایت لذت‌بخش است که در ساختن تاریخ در صندلی جلو نشسته باشید». قبول دارم این حرف‌ها کلیشه‌ای است اما پیام روشنی در آن‌ها می‌توان یافت. مطالعات نیز نشان داده‌اند که روزنامه‌نگارها از انتخاب این حرفه راضی هستند. (۳)

ممکن است ما از این که خبرنگار هستیم، شادمان باشیم، اما آیا کسی به خواندن یا شنیدن کاری که ما انجام می‌دهیم، علاقه‌مند است؟ بله، چنین است. در انگلستان، مردم بیش از هر فعالیت دیگری غیر از شغل خود، وقت صرف رسانه‌ها می‌کنند. (۴) خبر به یک نیاز بنیادی انسان، یعنی قرار گرفتن در جریان آخرین شایعات و رویدادهای مهم، پاسخ می‌دهد. روزنامه‌نگارهای خوب همیشه مورد نیازند. مردم در طول قرن‌ها خبرها را با یکدیگر در میان می‌گذاشتند و دوست داشتند که گویندگان آن‌ها دقیق و دلپذیر باشند. (۵)

امروز، خبر به گونه‌ای میان مردم در گردش است که هیچ‌گاه پیش از این سابقه نداشته است، زیرا فناوری این اطمینان را بدید آورده است که خبرهای فوری ظرف مدت چند ثانیه سراسر جهان را درنوردند. خبرنگارانی از بریتانیا می‌توانند خبری را در پاکستان برای یک نشریه در نیوزیلند پوشش دهند. اکنون بیش از هر زمان دیگر، مردم نیاز دارند که بر عرضه اطلاعاتی قابل اعتماد، دقیق و مستقل اتکا کنند.

بیش‌تر روزنامه‌نگارها بر این باورند که کارشان صادقانه و اخلاقی است، اما معدودی از آن‌ها می‌توانند توضیح دهند که چگونه تصمیم می‌گیرند. عده‌ای می‌گویند که در اوایل کارشان تحت فشار قرار گرفته‌اند تا به شیوه‌هایی که از نظر آن‌ها غیرقابل قبول است، عمل کنند. این کتاب به این مسئله می‌پردازد که روزنامه‌نگارها چگونه می‌توانند اخلاقی‌تر عمل کنند و راهنمایی برای آن‌هایی که کارشان را به تازگی شروع کرده‌اند، ارائه می‌کند.

من با این کتاب در قالب اثری که به درد خبرنگارها می‌خورد، برخورد کردم، صرف‌نظر از این که آن‌ها دوست داشته باشند یا چه رسانه یا رسانه‌هایی کار کنند. قصد آن بود که خواندن و درک آن ساده باشد. فصل‌های کتاب مستقل هستند و می‌توان آن‌ها را جدا از هم خواند، بنابراین خوانندگان می‌توانند از هر جایی که می‌خواهند خواندن را شروع کنند. فصل ۵، که به رادیو تلویزیون می‌پردازد بسیار طولانی است. به این دلیل، به سه بخش تقسیم شده است که می‌توان آن‌ها را به طور مستقل مطالعه کرد: یک بخش مقدمه، یک بخش درباره‌ی خبر و گزارش رادیویی و بخشی درباره‌ی خبر و گزارش تلویزیونی. هر فصل با فعالیت‌هایی برای دانشجویان و کارآموزان و فهرستی از مطالب برای مطالعه‌ی بیشتر و نیز

وبسایت‌های مفید برای هر موضوع خاتمه می‌یابد. در پایان کتاب یک اصطلاح‌نامه نیز گنجانده شده است.

این کتاب از مصاحبه با ده‌ها روزنامه‌نگار شاغل به کار بهره گرفته است. مطالب این مصاحبه‌ها را در سراسر این متن در قالب نقل قول‌های متعددی که منبع آن‌ها ذکر نشده است، مشاهده می‌کنید. بسیاری از این افراد، همکاران سابق من هستند که سخاوتمندانه وقت خود را در اختیار من قرار دادند و من با پررویی تمام بهترین عبارات و ایده‌ها را از آن‌ها ربودم. از آن‌ها از صمیم قلب سپاسگزارم.

برای مطالعه بیشتر

- Keeble, R., *Ethics for Journalists*, London: Routledge, 2001.
- Kovach, B., and Rosenstiel, T., *The Elements of Journalism*, London: Atlantic Books, 2003.
- Lloyd, J., *What the Media Are Doing to Our Politics*, London: Constable, 2004.

یادداشت‌ها

1. Reporters without Borders, 'The deadliest year for a decade': 53 journalists killed. See www.rsf.org.
2. There were around 70,000 practising journalists in the UK in 2002 and the number was expected to rise. *Press Gazette*, 12 July 2002.
3. *Ibid.*
4. John Lloyd, *What the Media are Doing to Our Politics*, London: Constable, 2004, p. 9.
5. B. Kovach and T. Rosenstiel, *The Elements of Journalism*, London: Atlantic Books, 2003, p. 9.